

Nem válhat a néptánc, s a néptánc-koreográfia naftalin illatú múzeumi tárgygyá. Hiszen a Csillagszeműek hivatása éppen e hagyomány aktualitásának igazolása, s népszerűségük is ezt igazolja. De érdemes nekik is emlékezniük a genezisre: a Népművelési Intézet Corvin téri szobáiban együtt elhatározott-megélt megújulásra.

Művészet és oktatás – partenariat, ahogy a franciák csinálják

Vatai Éva

Az ezredforduló tájékán több törvényben is rögzítették a francia oktatási rendszer és a művészeti intézmények együttműködését. Az iskolák – Franciaországban iskolának hívják az óvodát is – kérhetik művészek közreműködését a nemzeti tantervben előírt művészeti oktatás megvalósításában. A felkérést egy oktatási intézmény (pl. iskola) teheti meg egy művészeti intézmény (pl. színház) felé, s a művészeket az erre elkülönített alapból fizetik (az állam, a város, a megye stb. – a szerződéstől és az iskola működtetőjétől függően).

Jó ez mindkét partnernek: a művész számára lehetővé teszi, hogy az oktatás közegében új energiákat nyerjen, új aspektusból nézhessen rá saját szakmájára, s mert a művész élete Franciaországban sem könnyű, egzisztenciája labilis, közvetlenül fizetéshez jusson, és bizonyos szerződések mellett még cachet-t (munkaórát) kapjon az intermittance-hoz (ez a megszakított munkaidőben – projekteken, megbízásokból, alkalmi szerződésekkel – dolgozó művészeket megillető állami alapfizetés az esetben, ha az előző év során igazolni tud 507 munkaórát).

Hasznos az oktatási rendszernek, mert új tudásra és inspirációra tehet szert az a tanár vagy tanító, aki művészekkel dolgozik, és a tanulók programjának színesítése sem elhanyagolandó szempont. A tanárok munkaóráinak megosztását segítő szintén „bevetették” a művészeket: egy TAP-nak nevezett (Temps d’Ateliers Péricolaires) kiváltó rendszerrel a diákokat, műhelyekre osztva, hol keleti sportokra, hol kézműves mesterségekre, hol színházra tanítják a „külsősök”. (Sajnos ez a rendszer felszámolás alatt van ez év májusától, s senki nem tudja, mi lesz belőle vagy helyette.)

Két „esettanulmány”...

François Jaulin (40 éves színész, rendező) a kezdetektől fogva tudatosan és szakmai meggyőződésből vesz részt a partenariat-ban. Vagy a színházat keresik meg, amellyel kapcsolatban áll, vagy a tanár közvetlenül fordul hozzá, mert már dolgoztak együtt, illetve hallomásból ismeri a munkamódszerét. Évente általában két intézményben vállal munkát: egy osztállyal a partenariat keretében fizetetten 20 órát dolgozhat. Ezek a legtöbb esetben színház fakultációs osztályok, amelyekkel előadásra vagy érettségire készülnek. Vagy az érettségi programjában szereplő témán dolgoznak, vagy ő ajánl témát. Legutóbb a fiatalok által a La Roche-sur-Yon-i Le Grand R – Manège-ben látott előadást, a Margot-t elemezve (Compagnie Le Menteur Volontaire, rendezte: Laurent Brethome, Marlowe: The massacre at Paris című műve alapján), és ennek nyomán haladva a kitalált szerep létrehozását és a színészi szerepbe lépés stádiumait vizsgálta velük.

„A dráma a Szent Bertalan éji vérengzésről szól, a francia történelemnek erről a véres időszakáról, ahol a vallás alapján öltek meg sok ezer embert. A darab maga is sok véres és kegyetlen aktust mutat fel. Nagyon fontos a színészi koncentráció a *belépni-meglátni-sírni-kimenni* tengelyen, mert a hamis aktus mindent tönkre tehet. Ebben a munkában az volt a feladat, hogy hozzásegítsem a fiatalokat ennek az őszinte, belülről jövő pillanatnak a megtalálásához. Az én dolgom, hogy elmondjam, felmutassam, amit én tudok, mert a színészet a szakmám. Mindig is színészi oldalról közelítem meg a dolgokat, a gyakorlatokban, játékokban nem hiszek. A legfontosabb pedagógiai elem a közös munkában, hogy mindig megállunk, ha valami személyes dolgot érintünk, s nem megyünk beljebb. Erre nagyon oda kell figyelnem.”

Szívesen dolgozik például az érettségi programban szereplő Büchner drámán, a Woyzecken, amit ő maga is megrendezett, de modernizálva népszerűsít klasszikus színházi szerzőket is. Néha előveszi a Racine-i alexandrinusokat, s rappe ülteti át a diákokkal. Máskor pedig ismert meséket dolgoznak fel.

„Ha a tanárokkal nem tudnék dolgozni, abba hagynám. Eddig mindig sikerült közös nevezőt találni az együtt gondolkodáshoz. Szeretek a fiatalokkal dolgozni: sokat jelent nekem az ő fiatalos szemléletük, a rengeteg ötletük, és jó látni, ahogy színésziileg felnőnek, kiteljesednek. De kisgyerekekkel nem tudnék dolgozni.”

Kőrösi Petra (33 éves színész, rendező) a magyarországi drámapedagógiai hagyományokon nőtt fel. Ezt a tudását a szakmai munkájában tovább viszi, nagy hasznát látja. Dolgozott hat évig heti 2 órában a párizsi Monod Gimnáziumban, de általános iskolásokkal is a TAP rendszerben.

„A gimnáziumban irodalomtanárokkal dolgoztam együtt, akik lelkesek és elkötelezettek voltak. Teljes művészi szabadságot adtak, év közben leginkább csak csendben figyeltek, de az évvégi bemutatóhoz önálló munkával is hozzájárultak: kiscsoportokban próbáltak a gyerekekkel. De a darab vázát én alakítottam ki a fiatalokkal. Ebben segítségemre voltak az ismert játékok is, na meg a drámás gondolkodás. Leginkább a kortárs szerzők érdekelték a csoportjaimat: Eve Ensler, Pierre Nothe, Joël Pommerat stb. A helyi Jean Arp Színház adott helyet a próbáknak, így foglalkoztunk az ő programjukban megjelent darabokkal is. Ez művészileg inspiráló munka volt. Ellenben a Bondy-ban levő általános iskolásokkal másfajta igényeket kellett szolgálnom. Ez egy hátrányos helyzetben levő külváros, ahol 5-11 éves gyerekekkel foglalkoztam. Leginkább koncentrációs és magatartásbeli problémákkal találtam szembe magam, de frusztrált az a tudat is, hogy ugyanazokkal a gyerekekkel összesen csak 12 órában találkozhatok. Olyan volt ez, mint futószalagon dolgozni. Gyakran arról szólt a dolog, hogy „hogyan éljünk át egy órát orrvérzés nélkül”. Ha kialakult a kurzus végére a kommunikáció, s képesek voltak egymást meghallgatni, szakmai sikernek könyveltem el. Ebben a keretben a színház túlzott ambíció lett volna. Sokat köszönhetek a drámapedagógusi gyakorlatomnak, néha egy-egy játékkal tudtam őket sakkban tartani.”

Rögös a művészetet és az oktatást összekötő út Franciaországban is. Állandó fenyegető tényezőként kísértenek a megszorítások, a reformok, az érdekváltozások. De egy biztos: az út kitaposott, biztos, erős alapozású. Irigylésre méltó.

Sinistra

Bodor Ádám *Sinistra* körzet című regénye alapján készítette:
Hajdú Fanny

Időtartam: 75-90 perc között

Eszközök: térkép, szerepkártyák (dögcédula), hang lejátszására alkalmas eszköz, zubbony (a tanár szerephez lépéséhez)

A csoport: 16-18 éves középiskolásoknak vagy fiatal felnőtteknek ajánlott, 15 fős létszámra (a szerepkártyák számával arányosan a létszám néhány fővel emelhető)

Játékbeli idő, helyszín: valamikor a múlt században, egy erdővel, hegyekkel körbevett, más településektől elzárt kisváros

Téma: Egy zárt közösség hatalom által kiépített, de konszenzuson alapuló hiedelemvilágát megbolygatja, hogy az új vezetőség a korábbival homlokegyenest ellenkező álláspontot próbál érvényesíteni.

Tanulási terület: igazságosság, csoportdinamika, szociológia, történelem

Fókusz: Mit tehet egy csoport, ha az általa elfogadott világrend felbomlik, s már nem tudja, miben higgyen?

Ha egymást nem ismerők csoportjával játszunk: Névkör (saját névvel), majd...

Most pedig arra kérlek titeket, hogy felejtsetek el a neveteket, mert mai játékunkban senki nem az, akinek látszik, vagy akinek mondani fogja magát.

1. Kontextusépítés

Tanári narráció

Mai drámánk helyszíne Dobrin City, egy erdőktől és hegyektől ölelt, isten háta mögötti kisváros Sinistra körzetben, mely a helyi folyóról kapta a nevét. Ismeritek a Sinistra szót? Mit jelenthet, mi jut eszetekbe róla? Ötletelés, felsorolunk párat a szó jelentései közül; univerzális, változatait több nyelven használják – baljós, bal, baleset, szerencsétlenség, gyászos, vészjósló.